

Συντακτικό και

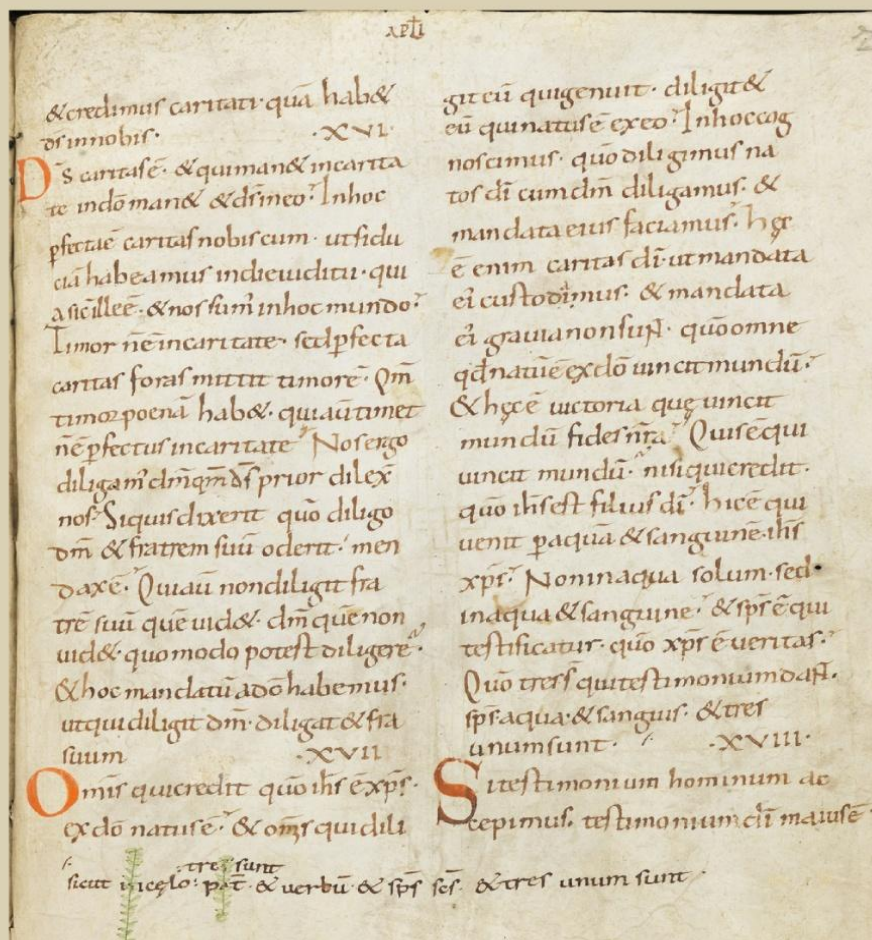
Γραμματική Λατινικών

με βάση τον νέο τρόπο εξέτασης

&

Τυπολόγιο ασκήσεων

γραμματικής-συντακτικού

Περιεχόμενα

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

ΟΙ ΚΥΡΙΟΙ ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	8
Α) Το υποκείμενο	
Β) Αντικείμενο	
Γ) Κατηγορούμενο	
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	
Α) Χρήση του απαρεμφάτου	
Β) Ειδικό απαρέμφατο	
Γ) Τελικό απαρέμφατο	
Δ) Ρήματα που συντάσσονται με ενεργητικό και με παθητικό απαρέμφατο:	
ΛΑΤΙΝΙΣΜΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΥ	
ΜΕΤΟΧΗ	
Α) ΕΙΔΗ ΜΕΤΟΧΗΣ	
Β) ΣΥΝΤΑΞΗ ΜΕΤΟΧΗΣ	
Γ) ΕΙΔΗ ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗΣ ΑΠΟΛΥΤΟΥ και ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥΣ ΣΕ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ	
ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΠΟΥ	
Α. ΕΜΠΡΟΘΕΤΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΠΟΥ	
Β. ΑΠΡΟΘΕΤΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΠΟΥ	
ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΧΡΟΝΟΥ	
ΟΜΟΙΟΠΤΩΤΟΙ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ	
Α. ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ	
Β. ΠΑΡΑΘΕΣΗ	
Γ. ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ	
Δ. ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ	
ΧΡΗΣΗ ΠΛΑΓΙΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΑ ΛΑΤΙΝΙΚΑ	
Α. ΓΕΝΙΚΗ	
Β. ΔΟΤΙΚΗ	
Γ. ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ	
Δ. ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗ	
ΑΥΤΟΠΑΘΕΙΑ	
Α. ΑΜΕΣΗ ή ΕΥΘΕΙΑ ΑΥΤΟΠΑΘΕΙΑ	

Β. ΕΜΜΕΣΗ ή ΠΛΑΓΙΑ ΑΥΤΟΠΑΘΕΙΑ.....	
Γ) ΚΤΗΣΗ ΜΕ ΑΥΤΟΠΑΘΕΙΑ	
ΑΛΛΗΛΟΠΑΘΕΙΑ.....	
ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ.....	
Β' ΟΡΟΣ ΣΥΓΚΡΙΣΗΣ	
1. αφαιρετική (συγκριτική).....	
2. quam + ομοιόπτωτα	
3. quam + ομοιότροπα.....	
ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΣΕ ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΚΑΙ	
ΤΟ ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΟ.....	
ΤΟ ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΑΙΤΙΟ	
Α. ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ	
ΣΕ ΠΑΘΗΤΙΚΗ.....	
Β. ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΠΑΘΗΤΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ	
ΣΕ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ.....	
ΑΙΤΙΟ	
Α. ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟ ΑΙΤΙΟ	
Β. ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΑΙΤΙΟ	
ΓΕΡΟΥΝΔΙΟ	
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ	
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΓΕΡΟΥΝΔΙΟΥ	
ΓΕΡΟΥΝΔΙΑΚΟ.....	
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ	
ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΗ ΣΥΖΥΓΙΑ.....	
ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΠΑΘΗΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΖΥΓΙΑΣ	
ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΘΗΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΖΥΓΙΑΣ.....	
ΓΕΡΟΥΝΔΙΑΚΗ ΕΛΞΗ (attractio gerundiva).....	
Αντίστροφη γερουνδιακή έλξη	
ΣΟΥΠΙΝΟ	
ΕΚΦΟΡΑ ΤΟΥ ΣΚΟΠΟΥ	
ΑΠΡΟΣΩΠΙΑ ΡΗΜΑΤΑ.....	
ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ	
ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	
Α. ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΕΣ.....	
1. Βουλευτικές.....	
2. Πλάγιες ερωτηματικές.....	
3. Ενδοιαστικές.....	
4. Ουσιαστικές Συμπερασματικές.....	
5. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ quominus, quin.....	

B. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....

1. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....
2. ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ .....
3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....
4. ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ .....
- Τα είδη του συνδέσμου *cum*.....
5. ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....
6. ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΕΣ – ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....
7. ΠΑΡΑΒΟΛΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ .....

Γ. ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ .....

1. ΕΠΙΘΕΤΙΚΕΣ-ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΕΣ .....
2. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ.....
3. ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ.....

Ο σύνδεσμος και η πρόθεση «cum» .....

Ο σύνδεσμος «ut» .....

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΣΕ ΜΕΤΟΧΗ (ΣΥΜΠΙΤΥΞΗ).....

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ.....

Μορφές: .....

Αλλαγές στην τροπή του ευθέος λόγου σε πλάγιο και αντίστροφα

1. ΚΥΡΙΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΡΙΣΕΩΣ (οριστική) >>> ΕΙΔΙΚΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ .....
2. ΤΕΛΙΚΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ.....
3. ΕΥΘΕΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ >>> ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ (υποτακτική).....
4. ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ (οριστική) >> ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ (υποτακτική).....
5. ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ (υποτακτική) >> ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ (υποτακτική).....

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ..... 116

- ΠΡΩΤΗ ΚΛΙΣΗ.....
- ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΛΙΣΗ.....
- ΤΡΙΤΗ ΚΛΙΣΗ.....
- ΤΕΤΑΡΤΗ ΚΛΙΣΗ.....
- ΠΕΜΠΤΗ ΚΛΙΣΗ.....

ΕΠΙΘΕΤΑ.....

Επίθετα β' Κλίσης .....

Επίθετα γ' κλίσης.....

ΜΕΤΟΧΕΣ ΕΝΕΣΤΩΤΑ.....

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ.....

1. ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΩΝ .....

Α. ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΟΜΑΛΩΝ ΕΠΙΘΕΤΩΝ Β' ΚΑΙ Γ' ΚΛΙΣΗΣ .....

Β. ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΣΥΓΚΟΠΤΟΜΕΝΩΝ ΕΠΙΘΕΤΩΝ Β' ΚΑΙ Γ'

ΚΛΙΣΗΣ που λήγουν σε -er.....

Γ. ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΤΩΝ ΕΞΙ ΕΠΙΘΕΤΩΝ Γ' ΚΛΙΣΗΣ σε -ilis-is-e....

Δ. ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΩΝ ΜΕ Β' ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ τα -dicus, -ficus,
-volus .....

Ε. ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΗ ΕΚΦΟΡΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΩΝ ΣΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ.....

ΣΤ. ΑΝΩΜΑΛΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΩΝ .....

Ζ. ΕΛΛΙΠΗ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ.....

ΚΛΙΣΗ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΥ ΒΑΘΜΟΥ .....

2. ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ.....

Α. ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΟΜΑΛΑ ΕΠΙΘΕΤΑ Β' ΚΑΙ
Γ' .....

Β. ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΣΥΓΚΟΠΤΟΜΕΝΑ .....

ΕΠΙΘΕΤΑ Β+Γ ΚΛΙΣΗΣ σε -er .....

Γ. ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΤΑ 6 ΕΠΙΘΕΤΑ (Γ
ΚΛΙΣΗΣ) σε -ilis-is-e .....

Δ. ΑΝΩΜΑΛΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ .....

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ .....

ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ .....

ΚΤΗΤΙΚΕΣ.....

ΔΕΙΚΤΙΚΕΣ.....

ΟΡΙΣΤΙΚΕΣ.....

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ.....

ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΕΣ .....

ΑΟΡΙΣΤΕΣ.....

ΑΝΤΩΝΥΜΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ .....

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ .....

ΡΗΜΑΤΑ .....

ΟΡΙΣΤΙΚΗ .....

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ .....

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ.....

ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΡΗΜΑΤΟΣ.....

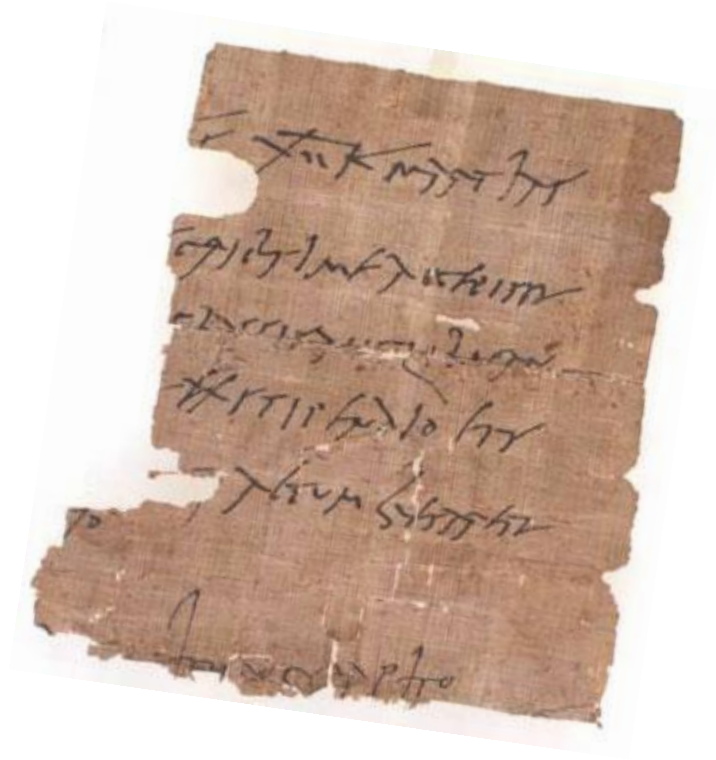
Ενεργητική φωνή	
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΑ	
ΜΕΤΟΧΕΣ	
ΣΟΥΠΙΝΟ Ή ΥΠΠΙΟ	
ΓΕΡΟΥΝΔΙΟ	
Παθητική φωνή	
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΑ	
ΜΕΤΟΧΗ	
ΓΕΡΟΥΝΔΙΑΚΟ	
ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΗ ΣΥΖΥΓΙΑ.....	
Α.ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΗ ΣΥΖΥΓΙΑ	
Β. ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΗ ΣΥΖΥΓΙΑ	
ΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ (15) ΡΗΜΑΤΑ ΣΕ -io	
ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ	
1.sum-fui-esse.....	
2. possum-potui-x-posse.....	
3. fero-tuli-latum-ferre	
4.eo-i(v)i-itum-ire.....	
5.fio-factus sum-fieri	
6. volo-nolo-malo.....	
ΑΠΟΘΕΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ	
ΗΜΙΑΠΟΘΕΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ	
ΕΛΛΕΙΠΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ.....	
1. meminī, - , - ,meminisse = θυμάμαι	
ΟΡΙΣΤΙΚΗ	
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	
2. aio (=λέγω)	
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ.....	
ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	
ΠΑΡΑΚΕΪΜΕΝΟΣ	
ΜΕΤΟΧΗ ΕΝΕΣΤΩΤΑ.....	
3. inquam (φημί).....	
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
ΜΕΤΟΧΗ	
4. quaeso (=παρακαλώ).....	
5. ave (χαίρε)	
6. nequeo (=δεν μπορώ)	
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΑ.....	
ΜΕΤΟΧΗ	

7. coepi, - , - , coepisse= άρχισα.....
ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ.....
Επιρρήματα .....
Προθέσεις .....
Σύνδεσμοι .....
Επιφωνήματα.....

ΑΣΚΗΣΙΟΛΟΓΙΟ

ΤΥΠΟΛΟΓΙΟ ΑΣΚΗΣΕΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ..... 220
(ΜΕ ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ).....
ΤΥΠΟΛΟΓΙΟ ΑΣΚΗΣΕΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ 238
(ΜΕ ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ).....
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 265

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

ΟΙ ΚΥΡΙΟΙ ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

A) Το υποκείμενο

--Είναι κυρίως ουσιαστικό και κάθε άλλη λέξη που μπορεί να λειτουργήσει ως ουσιαστικό (π.χ. επίθετο, αντωνυμία, μετοχή, αριθμητικό). Συμφωνεί πάντα με το ρήμα σε πρόσωπο και αριθμό και βρίσκεται σε πτώση ονομαστική.

π.χ. **Ego** tres apros feroces cepi (=Εγώ έπιασα τρία αγριογούρουνα) [ego (αντωνυμία) : υποκείμενο ρήματος cepi]

π.χ. **Brutus** ex vulnere cultrum extrahit (=Ο Βρούτος τραβάει το μαχαίρι από το τραύμα) [Brutus (ουσιαστικό): υποκείμενο ρήματος extrahit]

--Υποκείμενο απροσώπου ρήματος ή απρόσωπης έκφρασης είναι κυρίως απαρέμφατο ή ολόκληρη πρόταση (βουλευτική, ενδοιαστική, συμπερασματική ουσιαστική, πλάγια ερώτηση)

π.χ. L. Aemilio Paulo bellum **gerere** obtigit (= Στον Λ. Αιμίλιο Παύλο έλαχε να διεξάγει πόλεμο) [obtigit: απρόσωπο ρήμα / gerere: υποκείμενο ρήματος]

π.χ. Ex quo fit, **ut laudandus is sit** (= από αυτό συμβαίνει, ώστε να πρέπει να επαινείται αυτός) [η ουσιαστική συμπερασματική πρόταση ως υποκείμενο του απροσώπου ρήματος fit].

B) Αντικείμενο

Είναι κυρίως: α) ουσιαστικό και κάθε λέξη που μπορεί να λειτουργήσει ως ουσιαστικό (π.χ. επίθετο, αντωνυμία, αριθμητικό, μετοχή). Τίθεται στις πλάγιες πτώσεις (γενική, δοτική, αιτιατική, αφαιρετική).

β) απαρέμφατο

γ) δευτερεύουσα πρόταση

--Το αντικείμενο σε πτώση αιτιατική είναι συνήθως άμεσο, ενώ σε πτώση δοτική είναι συνήθως έμμεσο. Το αντικείμενο στις

άλλες πτώσεις σπανίζει. Το ρήμα *utor* (=χρησιμοποιώ) συντάσσεται με αντικείμενο σε πτώση αφαιρετική.

π.χ. *pater filiae osculum dedit* (= ο πατέρας έδωσε στην κόρη φιλή) [*osculum*: άμεσο αντικείμενο ρήματος (πτώση αιτιατική) / *filiae*: έμμεσο αντικείμενο ρήματος (πτώση δοτική)]

π.χ. *ut eo uteretur* (= για να το χρησιμοποιήσει) [*eo*: αντικείμενο του ρήματος (πτώση αφαιρετική)]

--Το αντικείμενο συχνά μπορεί να είναι σύστοιχο. Πρόκειται για το αντικείμενο ρήματος ή ρηματικού τύπου το οποίο: α) βρίσκεται σε αιτιατική, β) προέρχεται ετυμολογικά είτε από την ίδια ρίζα του ρήματος (ή του ρηματικού τύπου) είτε από τη ρίζα άλλου συνώνυμου ρήματος, γ) συνοδεύεται κατά κανόνα από επιθετικό προσδιορισμό.

Συχνά το συνοδευόμενο από επιθετικό προσδιορισμό σύστοιχο αντικείμενο παραλείπεται, οπότε μένει στη θέση του ο επιθετικός προσδιορισμός σε ουδέτερο γένος ενικού ή σπάνια πληθυντικού αριθμού.

π.χ. *Cogitabam aliquid* (=σκεφτόμουν κάτι) [*cogitabam aliquam cogitationem*]

Γ) Κατηγορούμενο

--Ως κατηγορούμενο λαμβάνεται κυρίως όνομα επίθετο, αλλά και ουσιαστικό ή αντωνυμία ή απαρέμφατο ή κάποια άλλη έκφραση. Μέσω συνδετικού ρήματος αποδίδει στο υποκείμενο ή αντικείμενο του συνδετικού αυτού ρήματος ιδιότητα ή ποιότητα.

--Συνδετικά ρήματα εκτός από το *sum* είναι και τα εξής: α) *fio* (γίνομαι), *evado* (εκβαίνω, καταλήγω), *nascor* (γεννιέμαι), *maneo* (μένω), *appareo – videor* (φαίνομαι), *exsisto* (υπάρχω), β) τα παθητικά κλητικά: *nomino* (ονομάζομαι), *appellor* (καλούμαι, ονομάζομαι), *vocor – dicor* (ονομάζομαι), γ) τα δοξαστικά παθητικά: *putor* (νομίζομαι), *habeor* (θεωρούμαι), *existimor* (νομίζομαι), *iudicor* (κρίνομαι).

--Το κατηγορούμενο διακρίνεται σε:

1) Απλό κατηγορούμενο

✓ Όταν είναι επίθετο, συμφωνεί κατά γένος αριθμό και πτώση με το υποκείμενο ή αντικείμενο του συνδεδετικού ρήματος

π.χ. *Musa est unica **amica** poetae* (= Μούσα είναι η μοναδική φίλη του ποιητή).

✓ Όταν είναι ουσιαστικό, συμφωνεί με τον όρο οπωσδήποτε στην πτώση, αλλά τυχαία στο γένος και στον αριθμό.

π.χ. *tamquam verbum **scopulus** sit* (= ο λόγος είναι σαν τον βράχο)

✓ Συναντάμε συχνά και κατηγορούμενο του αντικειμένου κυρίως με τα ρήματα: *saluto* (χαιρετώ), *ago* (οδηγώ), *deligo* (εκλέγω), *mitto* (στέλνω), *invenio* (βρίσκω), *iudico* (κρίνω) κ.ά.

π.χ. *Maritus et pater et I. Brutus eam **maestam** inveniunt* (=ο σύζυγος και ο πατέρας και ο Ι. Βρούτος βρίσκουν αυτήν περίλυπη) [*maestam*: κατηγορούμενο στο αντικείμενο *eam*].

2) Επιρρηματικό κατηγορούμενο

Τίθεται σχεδόν με κάθε ρήμα και ιδίως με ρήματα που δηλώνουν κίνηση. Είναι κυρίως επίθετο (αλλά και ουσιαστικό, στην περίπτωση ιδίως που δηλώνεται χρόνος), το οποίο συμφωνεί τυπικά με το υποκείμενο (ή το αντικείμενο) του ρήματος, ουσιαστικά όμως προσδιορίζει το ρήμα. Δηλώνει τρόπο, χρόνο, τάξη/σειρά/ακολουθία-διαδοχή και σπανιότερα τόπο ή σκοπό.

π.χ. *qui **primi** coulisse Italiam dicuntur* (=οι οποίοι λέγεται ότι κατοίκησαν πρώτοι την Ιταλία) [*primi*: επιρρηματικό κατηγορούμενο της σειράς στο *qui*].

3) Προληπτικό κατηγορούμενο ή του αποτελέσματος

Εξαρτάται από ρήματα που σημαίνουν αύξηση και εξέλιξη.
π.χ. Magnus surgit (= μέγας αίρεται = αυξάνεται τόσο ώστε
έγινε μεγάλος).

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΣΕ ΜΕΤΟΧΗ (ΣΥΜΠΤΥΞΗ)

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

1. Διαγράφουμε τον σύνδεσμο εισαγωγής της δευτερεύουσας πρότασης (στις αναφορικές προτάσεις συνήθως αντικαθιστούμε την αναφορική αντωνυμία με την οριστική is-ea-id).
2. Επιλέγουμε τον χρόνο της μετοχής ανάλογα με τον χρόνο του ρήματος, όπως στο παρακάτω διάγραμμα:

ΧΡΟΝΟΣ ΡΗΜΑΤΟΣ	ΜΕΤΟΧΗ
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ / ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΕΝΕΣΤΩΤΑ
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ / ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΥ
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ / ΣΥΝΤΕΛΕΣΜΕΝΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑ

3. Μεταφράζουμε τη μετοχή για να βρούμε το υποκείμενό της. Οι μετοχές ενεστώτα/μέλλοντα μεταφράζονται **ενεργητικά**, του παρακειμένου **παθητικά**, του παρακειμένου των αποθετικών και ημιαποθετικών ρημάτων ενεργητικά.
4. Αν το υποκείμενο που θα έχει η μετοχή είναι όρος της πρότασης εξάρτησης, χρησιμοποιούμε συνημμένη μετοχή που θα πρέπει να συμφωνεί με το υποκείμενό της σε γένος, αριθμό και πτώση· αν όμως το υποκείμενο που θα έχει η μετοχή δεν είναι όρος της παρακειμένης πρότασης, χρησιμοποιούμε αφαιρετική απόλυτη (και το υποκείμενο της μετοχής μπαίνει σε πτώση αφαιρετική).

π.χ. ac marito persaepe, **interroganti**, quid ageret puer, respondebat (23)>> qui interrogabat /qui interrogaret (υποτακτική λόγω έλξης)

π.χ. Tum Ennius **indignatus** quod Nasica tam aperte mentiebatur (24)>> quoniam Ennius indignatus erat (αντικ. αιτιολ.) ή cum

Ennius indignatus esset (η αιτιολογία ως αποτέλεσμα εσωτερικής λογικής διεργασίας)

π.χ. Galli **deletis legionibus** Romanorum, everterunt urbem Romam (21) >> cum Galli legiones delevissent ή postquam Galli legiones deleverunt

.....
.....
.....
.....
.....
.....

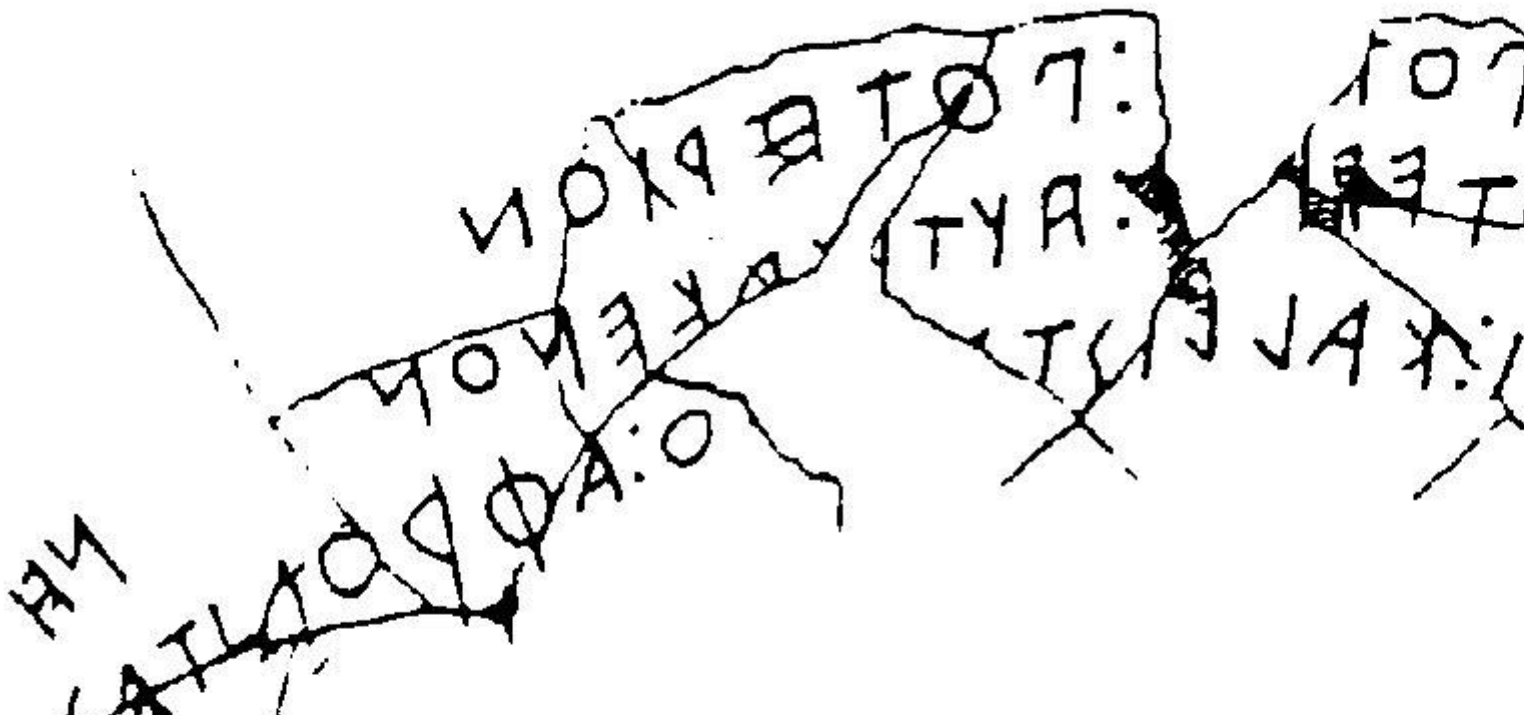
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

ΠΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΚΛΙΣΕΩΝ

Singularis					
	Α' κλίση	Β' κλίση	Γ' κλίση	Δ' κλίση	Ε' κλίση
Nom.	-a	-us/-er/-um	-s, ...	-us/-u	-es
Gen.	-ae	-i	-is	-us	-ei
Dat.	-ae	-o	-i	-ui/-u	-ei
Acc.	-am	-um	-em,-im/-s	-um/-u	-em
Voc.	-a	-e/-er/-um	-s, ...	-us/-u	-es
Abl.	-ā	-o	-e,-i	-u	-e

Pluralis					
	Α' κλίση	Β' κλίση	Γ' κλίση	Δ' κλίση	Ε' κλίση
Nom.	-ae	-i/-a	-es/-a,-ia	-us/-ua	-es
Gen.	-arum	-orum	-um,-ium	-uum	-erum
Dat.	-is	-is	-ibus	-ibus (-ubus)	-ebus
Acc.	-as	-os/-a	-es (-is)/(i)a	-us/ua	-es
Voc.	-ae	-i/-a	-es/-a,-ia	-us/-ua	-es
Abl.	-is	-is	-ibus	-ibus (-ubus)	-ebus

ΠΡΩΤΗ ΚΛΙΣΗ

ΓΕΝΟΣ: Η πρώτη κλίση περιέχει ονόματα αρσενικά και θηλυκά. Τα περισσότερα είναι γένους θηλυκού. Αρσενικά είναι μόνο εκείνα που δηλώνουν α) πρόσωπα αρσενικού γένους π.χ. poeta (=ποιητής), agricola (=γεωργός) β) επαγγέλματα ανδρών, γ) ονόματα λαών, π.χ. Belgae-arum δ) ονόματα ποταμών, π.χ. Trebia, Allia, ε) κύρια αρσενικά ονόματα, π.χ. Phidias, Agrippa, Allia, Caecina, Catilina, Cotta, Galbi Murena, Nasica, Scaevola, Sulla.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ: Στην ονομαστική του ενικού η κατάληξη τους είναι -a. Στη γενική του ενικού η κατάληξή τους είναι -ae.

ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ:

	Singularis	Pluralis
Nom.	-a	-ae
Gen.	-ae	-arum
Dat.	-ae	-is
Acc.	-am	-as
Voc.	-a	-ae
Abl.	-ā	-is

ΕΝΙΚΟΣ

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ

Όνομ.

mens-a

mens-ae

Γενικ.

mens-ae

mens-arum

Δοτικ.

mens-ae

mens-is

Αιτιατ.

mens-am

mens-as

Κλητικ.

mens-a

mens-ae

Αφαιρετ.

mens-ā

mens-is

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

1.Κύρια ονόματα της Λατινικής γλώσσας που ήταν αρχικά Ελληνικά πρωτόκλιτα ονόματα, σχηματίζουν κατά την κλίση τους ορισμένες πτώσεις όπως και στην Ελληνική γλώσσα: π.χ. ονομ.> Aeneas (Αινείας), αιτιατ.> Aenean (Αινείαν)¹.

Aeneas / (Aenea)	Anchises / (Anchisa)	Phidias
Aeneae	Anchisae	Phidiae
Aeneae	Anchisae	Phidiae
Aenean / (Aeneam)	Anchisen / (Anchisam)	Phidian / Phidiam
Aenea / (Aeneas)	Anchise / (Anchisa)	Phidia / (Phidias)
Aeneā	Anchisā / (Anchise)	Phidiā

Perses (=Περσέας) ²	Cassiope	Andromeda / Andromede
Persae	Cassiopes / (Cassiopae)	Andromedae / Andromedes
Persae	Cassiopae	Andromedae
Persen / Persam	Cassiopen / (Cassiopam)	Andromedam / Andromedan / Andromeden
Perse / Persa	Cassiope	Andromeda / Andromede
Perse / Persā	Cassiope	Andromedā / Andromede

Nympha / Nymphē	Nymphae
Nymphae / Nymphes	Nympharum
Nymphae	Nymphis
Nympham / Nymphen	Nymphas
Nympha / Nymphē	Nymphae
Nymphā / Nymphē	Nymphis

2.Το όνομα familia (=οικογένεια) σχηματίζει τη γενική του

¹ Για την κλίση τους βλ. Πασχάλη Μ., Σαββαντίδη Γ., *Λατινικά Λυκείου – Το βιβλίο του καθηγητή*, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1996, σσ. 17, 18, 40, 53-54 και Κανελλόπουλου Χ., *Λατινικά για το Λύκειο – Γραμματική (Μέρος Α')*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα 1985, σσ. 10-11.

² Απαντάται και ο τύπος Perseus (= ο βασιλιάς της Μακεδονίας Περσέας) κατά τη β' κλίση.

ενικού κανονικά με την κατάληξη -ae, αλλά και αρχαϊκά με την κατάληξη -as στις φράσεις pater familias (=οικοδεσπότης) και mater familias (=οικοδέσποινα).

3. Τα ονόματα θηλυκού γένους dea (=θεά) και filia (=κόρη) σχηματίζουν τη δοτική και αφαιρετική του πληθυντικού με τις καταλήξεις και -is και -abus, σε περίπτωση διακρίσεως από τη δοτική και αφαιρετική του πληθυντικού των δευτεροκλίτων ονομάτων αρσενικού γένους deus (=θεός) και filius (=γιος): deis και deabus, filiis και filiabus.

4. Το ουσιαστικό luxuria -ae κλίνεται και κατά την ε' κλίση: luxuries, -ei.

5. Ορισμένα πρωτόκλιτα ουσιαστικά απαντώνται μόνο στον πληθυντικό αριθμό (pluralia tantum), όπως: Athenae -arum, Cannae -arum, divitiae -arum, insidiae -arum, Belgae -arum, tenebrae -arum. Αντιθέτως, ορισμένα πρωτόκλιτα ουσιαστικά, όπως τα inopia -ae, luna -ae, fiducia -ae, agricultura -ae, pecunia -ae, senectia -ae, benevolentia -ae και τα κύρια ονόματα, όπως τα Allia -ae, Ardea -ae, Roma -ae, Catilina -ae κ.ά., απαντώνται μόνο στον ενικό αριθμό.

6. Ορισμένα πρωτόκλιτα ουσιαστικά αλλάζουν σημασία στον πληθυντικό αριθμό (ετερόσημα ουσιαστικά):

littera -ae (=γράμμα του αλφαβήτου) → litterae -arum (=επιστολή, γράμματα, λογοτεχνία)

fortuna -ae (=τύχη) → fortunae -arum (=τα δώρα της τύχης, τα υπάρχοντα, η περιουσία, συμβάντα)

coria -ae (=αφθονία) → coriae -arum (=στρατιωτικές δυνάμεις)

opera -ae (=κόπος, εργασία) → operae-arum(=εργάτες, μισθωτοί)

Nympha -ae (= η Νύμφη) → Nymphae -arum (=οι Νηρηίδες)

.....
.....
.....

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ & ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ

.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ

1.sum-fui-esse =είμαι

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ				ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	
<u>Οριστική</u>	<u>Υποτ.</u>	<u>Προστ.</u>	<u>Απαρ./Μτχ.</u>	<u>Οριστική</u>	<u>Υποτακτ.</u>
sum	sim	----	esse	eram	essem
es	sis	es	sens	eras	esses
est	sit	----		erat	esset
sumus	simus	----		eramus	essemus
estis	sitis	este		eratis	essetis
sunt	sint	----		erant	essent

ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ

<u>Οριστική</u>	<u>Υποτακτική</u>	<u>Προστακτική</u>	<u>Απαρ.-Μτχ.</u>
ero	futurus-a-um sim	---	futurum-am-um esse/fore
eris	futurus-a-um sis	esto	futurus-a-um
erit	futurus-a-um sit	esto	
erimus	futuri-ae-a simus	----	
eritis	futuri-ae-a sitis	estote	
erunt	futuri-ae-a sint	sunto	

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ

<u>Οριστική</u>	<u>Υποτακτική</u>
fui	fuerim
fuisti	fueris
fuit	fuerit
fuimus	fuerimus
fuistis	fueritis
fuerunt/-ere	fuerint

ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ

<u>Οριστική</u>	<u>Υποτακτική</u>
fueram	fuissem
fueras	fuissets
fuerat	fuisset
fueramus	fuissemus
fueratis	fuissetis
fuerant	fuisissent

απαρ. : fuisse

ΣΥΝΤΕΛΕΣΜΕΝΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ

fuiro
fueris

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ & ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ

fuert
fuertimus
fuertis
fuertint

2. possum-potui-x-possesse = μπορώ

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ			ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	
<u>Οριστική</u>	<u>Υποτακτική</u>	<u>Απαρ./Μτχ.</u>	<u>Οριστική</u>	<u>Υποτακτική</u>
possum	possim	posse	poteram	possem
potes	possis	potens	poteras	posses
potest	possit		poterat	posset
possumus	possimus		poteramus	possemus
potestis	possitis		poteratis	possetis
possunt	possint		poterant	possent

ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ

Οριστική

potero
poteris
poterit
poterimus
poteritis
poterunt

σημείωση: οι υπόλοιποι χρόνοι σχηματίζονται κανονικά

ΠΡΚ.: potui-potuerim-potuisse

ΥΠΕΡΣ.: potueram-potuissem

Σ. ΜΕΛΛ.: potuero

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ & ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ΤΥΠΟΛΟΓΙΟ ΑΣΚΗΣΕΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ

(ΜΕ ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. Στις παρακάτω προτάσεις να εντοπίσετε την αυτοπάθεια και να διευκρινίσετε το είδος της.

- Cassiope, superba formā suā, cum Nymphis se comparat.
- In agro Falerno Hannibal ex insidiis Fabii Maximi se expedit.
- Existimavit ad se venire hominem ingentis magnitudinis et facie squalida similem effigiei mortui.
- Locis frigidissimis pelles solum habent et in fluminibus lavantur.
- Vinum a mercatoribus ad se importari non sinunt.
- Hinc ad commilitones suos eum adduxit.
- Clarā voce Scipioni nuntiaverunt virtutem eius admiratum se venisse.
- Ille se in scamno assidentem apud focum et ex ligneo catillo cenantem eis spectandum praebuit.

Απαντήσεις:

- **sua** : άμεση αυτοπάθεια /**se** : άμεση αυτοπάθεια.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

6. Στις παρακάτω προτάσεις να εντοπίσετε αν υπάρχει κτήση με αυτοπάθεια ή χωρίς αυτοπάθεια. Στη συνέχεια, να μετατρέψετε τις φράσεις ώστε να δηλωθεί το άλλο είδος της κτήσης και να επισημανθεί η συντακτική και σημασιολογική διαφορά που προκύπτει.

- Cassiope, superba formā suā, cum Nymphis se comparat.
- Ultimis annis vitae suae in Campaniā se tenebat.
- Gloriae Vergilii studebat ingeniumque eius fovebat.
- Cassius timorem concepit nomenque eius audire cupivit.
- Discurrens miles pedes eius animadvertit.
- Accius tragoediam suam ei desideranti legit.
- Samnitium divitias contempsit et Samnites paupertatem eius mirati sunt.

Απαντήσεις:

- **formāsuā:** κτήση με αυτοπάθεια, το suaws επιθετικός προσδιορισμός στο forma, (περήφανη) για τη δική της ομορφιά(=της Κασσιόπης) ≠ formaeius: κτήση χωρίς αυτοπάθεια, το eiusως γενική κτητικήστο forma, (περήφανη) για την ομορφιά της (=κάποιας άλλης, όχι τη δική της).

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

**ΤΥΠΟΛΟΓΙΟ ΑΣΚΗΣΕΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ
(ΜΕ ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ)**

1. Να γραφούν οι ζητούμενες πτώσεις των ουσιαστικών που δίνονται.

	ΔΟΤΙΚΗ ΕΝΙΚΟΥ	ΑΦΑΙΡ. ΕΝΙΚΟΥ	ΓΕΝΙΚΗ ΠΛΗΘ.	ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ ΠΛΗΘ.
querela				
Anchises				
filius				
Dido				
insidiae				
supplicium				
domus				
corpus				
aper				
rete				
vulnus				
Iunius				
lacrima				
consul				
Aeneas				
moenia				
spes				
complexus				
filia				
deus				
Perseus				
vir				
civitas				
mens				
castrum				
vis				
caedes				
copia				

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ & ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ

clades				
exercitus				
somnium				
magnitudo				
species				
dies				
pes				
caro				
usus				
annus				
casus				
nomen				
pecunia				
ius				
homo				
iussus				
ficus				
pater				
ops				
discrimen				
tragoedia				
sestertius				
avis				
adulescens				
eventus				
donum				
postis				
catillus				
pondus				
acies				
locus				
nox				
turris				

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ & ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bertollusi, B., *Λατινική Γραμματική*, μτφρ. Δ.Γ.Μπενέτος, εκδ. Typis Humanities – Publishing House (σειρά Bescerelle), Αθήνα 2009.

Γιαγκόπουλου, Αθ., *Συντακτικό της Λατινικής Γλώσσας*, εκδ. Ζήτη, Θεσσαλονίκη 1974.

Ernout, A. & Thomas, F., *Συντακτικό της Λατινικής Γλώσσας*, μτφρ. Θ. Πίκουλας, εκδ. Παπαδήμας, Αθήνα 2012.

Κακριδής, Θ.Α., *Γραμματική της Λατινικής Γλώσσας*, εκδ. Εστία, Αθήνα 2008 (4^η ανατύπωση).

Κανελλόπουλου Χ. Ν., *Λατινικά για το Λύκειο – Γραμματική (Α' μέρος)* – εκδ. Πατάκη, Αθήνα 1985.

Κανελλόπουλου Χ. Ν., *Λατινικά για το Λύκειο – Συντακτικό (Β' μέρος)* – εκδ. Πατάκη, Αθήνα 1998.

Κουμανούδη Στεφ., *Λεξικόν Λατινοελληνικόν*, εκδ. Γρηγόρης, Αθήνα 1999.

Πασχάλη Μ., Σαββαντίδη Γ., *Λατινικά Λυκείου* (το βιβλίο του

καθηγητή), ΟΕΔΒ, Αθήνα 1996.

Τζαοτζάνου Αχ., *Λατινική Γραμματική*, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1998.

Woodcock, E. C., *A New Latin Syntax*, Bolchazy-Carducci Publishers Inc., Wauconda/Illinois USA 2005.